

2803 Sayılı "JANDARMA TEŞKİLAT, GÖREV VE YETKİLERİ KANUNU" ¹
(7 inci Madde Açıklaması)

İKİNCİ BÖLÜM

Görev, Hizmet Sınırı ve Sorumlulukları

Jandarmanın genel olarak görevleri:

Madde 7 – (Değişik: 25/7/2016-KHK-668/9 md.; Aynen kabul: 8/11/2016-6755/9 md.)

Jandarmanın sorumluluk alanlarında genel olarak görevleri şunlardır.

a) Mülki görevleri;

Emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış korunmalarını yapmak, (b) ve (c) bentlerinde belirtilen görevler dışında kalan ve diğer kanun ve nizam hükümlerinin icrası ile bunlara dayalı emir ve kararlarla Jandarmaya verilen görevleri yapmak.

b) Adli görevleri;

İşlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmek.

c) Askeri görevleri;

Kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle verilen askeri hizmetleri yerine getirmek.²

¹ Kanun No: 2803, Kabul Tarihi: 10/3/1983 , R. Gazete: Tarih : 12/3/1983 Sayı : 17985,

² 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 128 inci maddesiyle, bu bentte yer alan "Kanunlarla" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle" ibaresi eklenmiştir.

NOT:

Türkiye Cumhuriyeti Jandarması, emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin verdiği görevleri yerine getiren silahlı genel kolluk kuvvetidir(JTGK. 3) - Genel kolluk: Kamu düzeninin korunmasını sağlayan, mevzuatla verilen görevleri yerine getiren ve silah kullanma yetkisini haiz Bakanlığa bağlı jandarma, sahil güvenlik ve polisi ifade eder(JTGY. Yönt. 3/1.e) - Görev: Mevzuat gereğince yapılması ya da yapılmaması öngörülen hususlar ile amir tarafından verilen emirleri ifade eder(JTGY.Yönt. 3/1.f) – d) Emniyet: Devlete, topluma, kişilere, mal ve eşyalara yönelik tehlike, kaza ve sabotajları önlemek için alınan hukuka uygun önlemlerin tümünü ve bu önlemlerin alınmış bulunduğu hali ifade eder(JTGY. Yönt. 3/1.e) - Asayiş: Hukuka uygun ve gerekli önlemlerin alınması sonucu, Devlete, topluma, kişilere, mal ve eşyalara yönelik tehlike, kaza ve sabotajların söz konusu olmadığı bir ortamı, düzensizlik ve karışıklıkların önlendiği, hayatın normal akışının sağlandığı hali, dirlik ve düzenin varlığı konusunda kamuda oluşan yerleşik ve yaygın inancı ifade eder(JTGY.Yönt. 3/1.a) - Kamu düzeni: Emniyet ve asayiş, huzur ve sükun, genel sağlık ve genel ahlak unsurlarından oluşan, hak ve hürriyetlerin tam olarak kullanımına elverişli ortamı ifade eder(JTGY. Yönt. 3/1.i) - Kanun ve nizamlar ile bunlara dayalı olarak verilen emir ve kararların öngörmediği hiçbir görev jandarmadan istenemez.(JTGYK. 9) - Jandarmanın görev ve sorumluluk alanı: JTGYK. 10, JTGY. Yönt. 7-10 – (Jandarmanın) görev sınırı: JTGY.Yönt. 8 - Jandarmanın görev alanı sayılacak haller: JTGY. Yönt. 9 - Jandarma birimlerinin sorumluluk alanının belirlenmesi:JTGY.Yönt. 10 - Mülki Görevler: JTGY.Yönt. 11-37 – Adli Görevleri: JTGY.Yönt. 38-40- Askeri Görevler: JTGY.Yönt. 41- Suç ve diğer önemli olayların bildirilmesi: JTGY.Yönt. 59 - Cumhuriyet savcılığı ile ilişkiler: JTGY.Yönt. 61 - Cumhuriyet savcılığı ile ilişkiler: JTGY.Yönt. 62 - İcra müdürlükleri ile ilişkiler: JTGY.Yönt. 63 - Askeri makamlar ile ilişkiler: JTGY.Yönt. 64- Polis ve sahil güvenlik ile ilişki, çalışma ve işbirliği esasları: JTGY.Yönt. 65 - Yoklama kaçağı, bakaya, firar, izin ve hava değişimi süresini geçirenlere uygulanacak işlem:JTGY.Yönt. 74 - Emniyet ve asayiş planları: JTGY.Yönt. 75 - Stratejik hedef planı: JTGY.Yönt. 76 -

AÇIKLAMA:

Maddenin 1 inci fıkrası ile, Jandarmanın genel olarak görevleri, mülki, adli ve askeri olmak üzere üç kısma ayrılmıştır.

JTGKY.nun 9 uncu ve JTGY.Yönt.nin 8inci maddesinin ikinci fıkrasında ise, kanunlar ve diğer mevzuat hükümleri ile bunlara dayalı olarak yetkili makamlarca verilen emir ve kararlarda öngörülmeven hiçbir görevin jandarmadan istenemeyeceğı ifade olunmuştur.

Jandarmanın adli hizmeti; suçları kovuşturmak, suçluları ve suç kanıtlarını bulup adli mercilere teslim etmektir. Mülki(idari) görevleri ise, idari kolluk görevleri olup kamu düzenini korumak amacıyla kişi hürriyetlerine sınırlama ve yasaklama koyacak tarzda bir yetkiyi içerir. Adli ve mülki görevler jandarma üzerinde kuruluş ve personel bakımından bir ayırım yapmamıştır. Her iki görevde çoğı zaman aynı kişiler tarafından yerine getirilir.³

A. MÜLKİ GÖREVLER (ÖNLEYİCİ KOLLUK GÖREVİ):

Maddenin 1/a fıkrasında jandarmanın mülki görevleri; "Emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış korunmalarını yapmak, (b) ve (c) bentlerinde belirtilen görevler dışında kalan ve diğer kanun ve nizam hükümlerinin icrası ile bunlara dayalı emir ve kararla Jandarmaya verilen görevleri yapmak" olarak tarif edilmiştir.

"Mülki görevler" deyimi; idari kolluk görevlerini ifade eder. Kolluğun mülki görevleri; kamu düzenine uymayan eylemlerin işlenmesinden evvel bunların önünü almak, genel ve özel yasaların, tüzüklerin, yönetmeliklerin ve genelgelerin koydukları hükümleri ve getirdikleri düzeni korumak ve bunlara aykırı fiil ve hareketlerin yapılmasına engel olmak "önleyici kolluk = zabıtai mania" deyimi ile ifade edilmektedir.⁴

İdari kolluk faaliyetlerinin ve hizmetlerinin özelliğı **önleyici** olmasıdır. Bu onu adli kolluk faaliyetlerinden ayıran en önemli özelliktir. Esas amaç; kamu düzenini

³ Bkz: Kıratlı, Metin; Koruyucu İdari Hizmetler, TODAİE, Ankara 1973, s.32

⁴ TC İçişleri Hizmet ve Teşkilatını Yeniden Düzenleme Projesi Zabıta Hizmetleri Araştırma Raporu Cilt I, Zabitanın İdari Görevleri (Alaattin ÖZKİPER-Güenalp VAROL) Mart 1971, Ankara sayfa:1 (Şekercioğlu, Metin: Kolluğun Yargısal(adli) Görevleri Hakkında Kılavuz, s.36'dan naklen)

korumak, suç işlenmesini ve toplumu tehdit eden tehlikeleri ortadan kaldırmaktır. Suç işlenmiş veya tehlike gerçekleşmiş ise, artık kamu düzeni bozulmuş demektir. Bu safhadan sonra yapılan hizmet ve faaliyetler, adli kolluğun konusunu oluşturur.

İdari kolluk faaliyetleri tek taraflıdır. Düzenleme yapılırken ve tedbirler alınırken, bunların muhatabı olacak kişilere sorulmadan idari makamlarca doğrudan doğruya belirlenir ve uygulanır. Kişilerin bu tedbirlerin alınmasında görüş ve rızaları alınmaz.

Kolluk hizmetleri Devletin en önemli ödevlerinden biridir. Bu görevi özel kişi ve kurumlara devredilmesi söz konusu olamaz ve idare bu şekilde sorumluluktan kaçamaz. Bu husus idari kolluk hizmetlerinin devredilmez özelliğini oluşturur.

Kamu düzenini sağlama idare için bir zorunluluktur. İdare elindeki mevcut bilgileri ve durumu değerlendirmek suretiyle, kamu düzeninin bozulma ihtimali olan yer ve durumlarda ve zamanında gerekli tertip ve tedbirleri almak zorundadır.

İdari kolluk işlemleri kişilerin ilişki ve yaşayışına sınır koyan, yasak getiren bir devlet müdahalesi niteliğini taşır. Hak doğurucu değil, hakkı sınırlayıcıdır. Bu özelliğine de kısıtlayıcı ve yasaklayıcı olma özelliği denir. Kural olarak idare (önleyici) kolluk önlemlerini (tedbirlerini) uygulamaktan doğabilecek zararlardan ancak ağır kusur halinde sorumlu olur.

Kamu düzenini korumak amacıyla uygulanacak önlemler, tehlikenin gerektiğinden daha ağır ve sert olmamalıdır. Bu nedenle kolluk zor kullanırken daima ölçülü davranmalı, tehdit ve tehlikeyi yok etmeye yetecek kadar zor kullanmalıdır. Zor kullanma en son düşünülecek tedbir olmalıdır.⁵

İdari kolluk işlemleri iki türdür:

1. Düzenleyici (genel) işlemler
2. Bireysel (ferdi) işlemler.

Yürütme organının bireysel işlemleri, yürütme organının belli kişi ve durumlara ilişkin olarak yaptığı işlemlerdir. Düzenleyici işlemler ise yürütme organının kendisiyle norm koyduğu, yani genel, soyut, objektif hukuk kuralları ihdas ettiği işlemlerdir.

⁵ Bkz: Jandarmanın Mülki Görevleri, J.Okullar K.ığı Yayını, ÖDK-125, 1993, s.45, 46

"Düzenleyici işlemler"; Kamu düzenini korumak ve onu tehdit eden tehlikeleri önlemekle görevli olan idare, düzenleyici işlemlerle bu düzeni koruyucu tedbirleri önceden koymak, ilan etmek ve herkesin bunları uygulamasını istemek yetkisine sahiptir. Düzenleyici işlem şekilleri şunlardır: Bir faaliyetin yapılmasının idareden veya kolluk makamlarından önceden izin alınması şartına bağlanması, bazı faaliyetlerin yapılması için önceden idareye haber verilmesi , bir faaliyetin kurallara bağlanması vb.

Bu işlemler genellikle yönetmelik veya genel emirler şeklinde olabilir.⁶ Bu değişikliklerden sonra sadece Kanunların ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere yönetmelikler çıkarılabilecektir. 1982 Anayasası'nın 124 üncü maddesi; *"Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzelkişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler."* hükmünü amirdir.

"Bireysel işlemler"; Bunlar düzenleyici işlemlerin bireylere uygulanmasıdır. Başlıca bireysel kolluk işlemleri şunlardır: İzin verme, beyanı kabul etmek, gözetim ve denetimde bulundurma, yasaklama, müeyyide (yaptırım) uygulamak.

İdari kolluk yaptırımları; kapatma, izin veya ruhsatın geri alınması, kamu güvenliği için el koyma, belirli koşullarda belirli davranışların men edilmesi (yasaklanması), alınan önlemlere uymayanların yakalanması, kimi ihlaller için para cezası kesilmesi ve bunun gibi yaptırımlardır.

Jandarmanın genel olarak görev ve sorumluluk alanı; Polis görev sahası dışı olup, bu alanlar il ve ilçe belediye hudutları haricinde kalan veya polis teşkilatı bulunmayan yerlerdir. Ancak, belediye sınırları içinde olmakla birlikte hizmet gerekleri bakımından uygun görülen yerler, jandarmanın görev ve sorumluluk alanı olarak

⁶ 6771 sayılı kanunun yürürlüğe girmesinden önce Başbakanlık, Bakanlıklar, Kamu Tüzel Kişileri kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak amacıyla yönetmelikler çıkarabiliyorlardı. 6771 sayılı kanunun yürürlüğe girmesinden sonra Başbakanlık kurumu ve Bakanlar Kurulu kaldırılmış dolayısıyla Bakanlar Kurulunun düzenleyici işlem olarak kullandığı Tüzükler de Anayasadan kaldırılmıştır.

tespit edilebilir. İçişleri Bakanının kararıyla bir il veya ilçenin tamamı polis ya da jandarma görev ve sorumluluk alanı olarak belirlenebilir(JTGYK. 10/1; JTGY.Yönt. 7/1)

JTGY.Yönt.nin 9 uncu maddesi Jandarmanın sorumluluk alanı dışında kalmakla birlikte jandarmanın görev alanı sayılacak halleri göstermiştir. Buna göre;

- a) Polis teşkilatı kurulmamış olması nedeniyle,
- b) Özel kolluk kuruluşlarının sorumluluk alanına giren yerlerde, jandarmayı ilgilendiren ihlal ya da suç işlenmesi nedeniyle,
- c) Özel kolluk kuruluşlarının sorumluluk alanına giren konularda, bu kuruluş ve kuvvetlerin yokluğundan ötürü meydana gelen ihlal ya da suçlar nedeniyle jandarmanın görevlendirilmesi ya da kendiliğinden olaya elkoyması mümkündür. Bu gibi durumlarda jandarmanın görev yaptığı o yer, jandarmanın görev alanı sayılır.

Ancak kamu ve özel hukuk tüzel kişilerine ait kurum ve kuruluşların, kendi tesis ve yapılarının iç güvenliğinin sağlanması, bu kurum ve kuruluşlarca kendi mevzuatına göre yürütülür. Özel hallerde, geçici olarak koruma ve kollama görevi verilmesi hususunda mülki amirin yetkisi saklıdır.(JTGY. Yönt. 9/2)

Kolluk birimlerinin personel, araç ve gereç imkânları ile hizmet gerekleri gözönünde bulundurularak belediye sınırları dışında kalan yerlerden bir kısmı polisin görev alanı; belediye sınırları içinde olmakla birlikte şehir meskûn alanlarına uzak bazı yerler ise jandarmanın görev alanı olarak tespit edilebilir(JTGY.Yönt. 10/1).

Bağlılık:

Jandarma Genel Komutanlığı İçişleri Bakanlığına bağlıdır(JTGYK. 3). Jandarma, mülki görevlerin ifası bakımından konuş yerine göre mülki amirlere (Vali, kaymakam) bağlıdır.

Jandarma birliklerinin kuruluş ve konuşlarının düzenlenmesinde mülki taksimat esas alınır. Ancak geçici olarak birden çok ili içine alan bölge teşkilatı da kurulabilir. Bölge komutanı, bölge teşkilatının konuşlu bulunduğu ilin valisine karşı sorumlu olarak görev yapar(JTGYK. 5/2).

Mülki Görevler:

JTGYK.nun 7/1 inci maddesi jandarmanın mülki görev tanımını şu şekilde yapmıştır: "Emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış korumalarını yapmak, (b) ve (c) bentlerinde belirtilen görevler dışında kalan ve diğer kanun ve nizam hükümlerinin icrası ile bunlara dayalı emir ve kararlarla Jandarmaya verilen görevleri yapmak." ⁷

⁷ JTGY.Yönt.nin 11 inci maddesi Jandarmanın mülki görevlerin esaslarını şu şekilde ifade etmiştir:

Jandarma;

- a) Halkın can, ırz ve malını korur.
- b) Suç işlenmesini önlemek ve kamu düzenini sağlamak için gerekli önlemleri alır.
- c) Asayiş, kamunun ve kişilerin güvenliğini ve konut dokunulmazlığını korur.
- ç) Anayasada ve kanunlarda düzenlenen hak ve hürriyetlerin güvenli şekilde kullanılması için gerekli önlemleri alır.
- d) Kamunun huzur ve sükûnunu bozan, kanunlara aykırı eylemlere engel olur.
- e) Yardım isteyenlere, korunmaya muhtaç çocuklarla yardım gereken küçüklere, engelli, hasta, yaşlı kimselerle, düşkün ya da kimsesizlere ve yabancılara yardım eder.
- f) Her türlü kaçakçılığa engel olur.
- g) Ceza infaz kurumlarının dış korumalarını sağlayıcı önlemleri alır, tutuklu ve hükümlülerin sevk ve nakilleriyle muhafazalarını sağlar.
- ğ) Emniyet ve asayişin sağlanması, suçların ortaya çıkarılması, işlenmiş suçlarda failerin tespiti ve yakalanması maksadıyla istihbarat toplar, diğer istihbarat ve kolluk birimleri ile işbirliği yapar, bilgi paylaşır.
- h) Suçların önlenmesi maksadıyla diğer kolluk birimleri, kamu kurumları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapar ve projeler yürütür.

Suç işlenmeden önce ve suçun işlenmesini önlemek amacıyla ülkenin asayişini koruma yönünden alınan her türlü önlemler idari nitelikte olup, hizmet sınırının belirlenmesinde bu durum, Jandarmanın mülki görevi olarak değerlendirilir. Bir suç işlendikten sonra suçlunun yakalanmasına, suç delillerinin toplanmasına ilişkin görevler hizmet sınırının belirlenmesinde adli görev kabul edilir.

Jandarmanın mülki görevleri şunlardır;

- *Emniyet ve asayiş sağlar ve kamu düzenini korur.* (Halkın can, ırz ve malını korur. Asayiş gerek kamunun, gerekse kişilerin güvenliğini ve konut dokunulmazlığını korur. Anayasa ve kanunlarda düzenlenen hak ve özgürlüklerin güvenli bir şekilde kullanılması için gerekli önlemleri alır. Yardım isteyenlere, korumaya muhtaç çocuklara, yardım gereken küçüklere, hasta ve yaşlılara, düşkün ya da kimsesizlere ve yabancılara yardım eder.

- *Suç işlenmesini önlemek ve kamu düzenini sağlamak için gerekli önlemleri alır.* Kamunun huzur ve sükununu bozan, kanunlara, nizamla ve kamu düzenine aykırı bütün eylemlerin işlenmesine yasa ve nizamla çerçevesinde engel olur.

- *Her türlü kaçakçılığa engel olur.*

- *Ceza infaz kurumlarının ve tutukevlerinin dış korunmalarını sağlayıcı önlemleri alır.* (JTGY.Yönt. 24), tutuklu ve hükümlülerin sevk ve nakilleriyle muhafazalarını sağlar.

- *İstihbarat toplar:* Emniyet ve asayişin sağlanması, suçların ortaya çıkarılması, işlenmiş suçlarda failerin tespiti ve yakalanması maksadıyla istihbarat toplar.

- *Trafik hizmetlerini yürütür, kaza raporu hazırlar.*

Jandarmanın mülki görevleri kapsamında olanlarından bazıları, TGY.Yönt.nin ilgili maddelerinde özel olarak düzenlenmiş ve görev ve yetkinin sınırları açıklanmıştır. Bunlar ilgili maddelerine göre sırasıyla;

- Halkın can, ırz ve malının korunmasına ilişkin görevler (JTGY.Yönt. 13)
- Olağanüstü durum ve olaylara ilişkin görevler (JTGY.Yönt. 14)

ı) Trafik hizmetlerini yürütür, meydana gelen trafik kazalarıyla ilgili işlemleri yapar.

- Bulaşıcı hastalıklar ve kuduz ile akıl hastalarının sevkine ilişkin görevler (JTGY.Yönt. 15)
- Konut dokunulmazlığına ilişkin görevler (JTGY.Yönt. 16)
- Hak ve hürriyetlerin korunmasına ilişkin görevler (JTGY.Yönt. 17)
- Ateşli silahlar, bıçaklar ve diğer aletler ile av tüfeklerine ilişkin görevler (JTGY.Yönt. 18)
- Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerine ilişkin görevler (JTGY.Yönt. 19)
- İnternet toplu kullanım sağlayıcılarının denetimine ilişkin görevler (JTGY.Yönt. 20)
- Gürültünün yasaklanmasına ilişkin görevler (JTGY.Yönt. 21)
- Yardım gerekenlere ilişkin görevler (JTGY.Yönt. 22)
- Özel kolluk ve özel güvenlik teşkilatlarının görev alanına giren konulara ilişkin görevler (JTGY.Yönt. 23)
- Ceza infaz kurumlarının dış korunmasına ilişkin görevler (JTGY.Yönt. 24)
- Tutuklu ve hükümlülerin soruşturma ve duruşmaya götürülmesine ilişkin görevler (JTGY.Yönt. 25)
- Çalıştırılan tutuklu ve hükümlülerin muhafazası (JTGY.Yönt. 36)
- Diğer mülki görevler (JTGY.Yönt. 37)

Mülki görevlerin yürütülüş esasları:

JTGY.Yönt.nin 12 inci maddesinde "Mülki görevlerin yürütülüş esasları"na işaret olunmuştur. Bu maddeye göre; Jandarma mülki görevlerini aşağıdaki esaslara uygun olarak yürütür:

a) Mülki görevlere ilişkin herhangi bir ihlal veya saldırı durumunda, bu gibi tutum ve davranışlara engel olmak, kanunen gerekliyse eylemcileri yakalamak ve haklarında gerekli işlemleri yapmak, karşılaşılabilecek direnişleri kırmak ve bastırmak.

b) Önleyici kolluk görevini, kendi görev bölgesinde devriye görevi yaparak aksatmadan yürütmek.

c) Herhangi bir suçun işlenip işlenmediğini araştırmak, Devlete, kamuya veya kişilere, mal ve eşyalara yönelik tehlike, sabotaj, kaza ve benzeri durumlarda gecikmeksizin yardım etmek, kanuni gereğini yerine getirmek.

ç) Gerekli istihbarat faaliyetlerini yürütmek, elde edilen bilgileri değerlendirmek, yetkili mercilere ulaştırmak ve diğer istihbarat ve güvenlik kuruluşlarıyla yakın işbirliği yapmak.

Jandarmanın Mülki Görev Yetkileri:

Jandarmanın mülki görevlerini yerine getirirken kullanacağı yetkiler, Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu ile Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu ve Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliğinde gösterilmiştir. PVSK. genel kolluğa ilişkin görev ve yetkileri düzenlemiştir.

Jandarma mülki görevlerini yerine getirirken kullanabileceği mülki görev yetkileri JTGYK. ile JTGY. Yönetmeliği ve atıf yapılan diğer mevzuatta gösterilmiştir. JTGY.Yönt.nin 41 inci maddesinin 1 inci fıkrasında, Jandarmanın sorumluluk alanında, mülki ve adli görevlerinin ifası sırasında 2803 sayılı Kanun, 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu ve 5271 sayılı Kanun ile diğer mevzuat hükümlerine göre hareket edeceği, Jandarma bu görevlerini yerine getirirken polisin sahip olduğu yetki ve sorumluluklara sahip olduğu açıkça vurgulanmıştır)JTGY.Yönt. 41/1).

JTGY.Yönt.nin "Özel kanunlara ilişkin yetkiler" başlıklı 51 inci maddesinde; Jandarmanın JTGY. Yönt.de belirtilen görev ve yetkileri dışında, diğer mevzuatta yer alan mülki görevlere ilişkin yetkileri de kullanacağı açıkça hükmolunmuştur.

Esasen, PVSK.nun 25 nci maddesi, bu konuda il, ilçe ve bucak jandarma komutanları ile jandarma karakol komutanlarına görev ve sorumluluk vermektedir. Bu nedenle, jandarma PVSK.nun ilgili maddelerinde öngörülen yetkileri de kullanabilir.

Jandarmanın mülki görevlerine ilişkin yetkileri genel olarak şunlarıdır:

- Genel yetki (JTGY.Yönt. 42),
- Genel düzeni sağlama yetkisi (PVSK. 19, JTGY.Yönt. 43),

- Uyarıda bulunma ve emir verme yetkisi (PVSK. 17, JTGY.Yönt. 44),
- Kamu ve kişiler aleyhine işlenen eylem ve hareketleri yasaklama yetkisi(PVSK. 11, JTGY.Yönt. 45),
- Durdurma ve kimlik sorma yetkisi (PVSK .4/A, JTGY. Yönt. 46),
- Önleme araması (JTGY.Yönt. 47),
- Acele hallerde kapalı yerlere girme yetkisi(JTGY.Yönt. 48),
- Yakalama yetkisi (PVSK. 13, 17),
- Silah kullanma yetkisi (JTGY.Yönt. 49),
- Yetkilerin kullanılması(JTGY.Yönt. 50),
- Kapalı yerlere girme yetkisi (PVSK. 20),
- Çağrı, sorgulama ve bilgi isteme yetkisi (PVSK. 15, 17),
- İstihbarat yetkisi (PVSK. 25, Ek md. 7),
- İkamet ve işyeri adres tespit yetkisi (PVSK. 25, Ek md.3),
- Kapatma yetkisi (PVSK. 8),
- Silah kullanma yetkisi(Any. 17/4, JTGYK. 11, PVSK. 16, Ek md.6 vd.)
- Kendi sorumluluk alanında ve Kanunda gösterilen şartlarla sınırlı olmak üzere, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin tespiti, dinlenmesi, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi, kayda alınabilmesi yetkisi. (JTGYK. Ek md.5; Bkz. PVSK. Ek md. 7)

Jandarma mülki görevleri yerine getirirken yetki konusunda JTGY.Yönt.nin 41 nci maddesinde yazılı kurala uygun davranmak durumundadır:

Jandarmanın mülki hizmetten doğan suçlarının soruşturması:

Jandarmanın mülki hizmetten doğan veya bu tür hizmeti yaparken işlenen suçlarında; 2.12.1999 tarih ve 4483 sayılı "Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun" (R.G: 4.12.1999, S.23896) hükümleri tatbik olunur.(JTGYK. 15/1.b)

B – ADLİ KOLLUK GÖREVLERİ:

5271 sayılı CMK.nun “Adli kolluk ve görevi” başlığını taşıyana 164 üncü maddesi adli kolluk makamlarının kimler olduğunu ve CMK kapsamındaki soruşturmaların hangi organ eliyle yapılacağını ifade etmektedir.

CMK. 164 üncü maddenin 1 inci fıkrasına göre; “Adli kolluk; 4.6.1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 8, 9 ve 12 nci maddeleri, 10.3.1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 7 nci maddesi, 2.7.1993 tarihli ve 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 8 inci maddesi ve 9.7.1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun 4 üncü maddesinde belirtilen soruşturma işlemleri yapan güvenlik görevlilerini ifade eder”.

164 üncü maddenin ikinci fıkrası, Cumhuriyet savcılarının soruşturma işlemleri kime yaptıracağını düzenlemektedir. Buna göre soruşturma işlemleri, Cumhuriyet savcısının emir ve talimatları doğrultusunda öncelikle adli kolluğa yaptırılır. Adli kolluk görevlileri, Cumhuriyet savcısının adli görevlere ilişkin emirlerini yerine getirir(CMK. 164/2) Maddenin üçüncü fıkrası ise adli kolluğun, adli görevleri dışında üstlerinin emrinde olduğunu ifade etmektedir. CMK.nun değerlendirme raporu yetkisi başlıklı 166 ıncı maddesine göre, Cumhuriyet başsavcıları her yılın sonunda, o yerdeki adli kolluğun sorumluları hakkında değerlendirme raporları düzenleyerek, mülki idare amirlerine gönderir.

CMK.nun Diğer kolluk birimlerinin adli kolluk görevi başlığını taşıyan 165 inci maddesi; “Gerektiğinde veya Cumhuriyet savcısının talebi halinde, diğer kolluk birimleri de adli kolluk görevini yerine getirmekle yükümlüdür. Bu durumda, kolluk görevlileri hakkında, adli görevleri dolayısıyla bu Kanun hükümleri uygulanır.” hükmünü içermektedir.

JTGY.K.nun 7/1.b ve Yönt.nin 8 inci maddesinin 1/b bendinde ise, jandarmanın adli görevleri, “İşlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmek” olarak tanımlanmıştır. JTGY.Yönt.nin 38/1 inci maddesinde ise, “adli görevler, işlenmiş suçlarla ilgili olarak ceza muhakemesine ilişkin mevzuatta belirtilen işlemleri yapmayı ve bunlara ilişkin adli

hizmetleri yerine getirmeyi kapsar.” diyerek adli görevin hudutları gösterilmiştir.

JTGY.Yönt.nin 59 uncu maddesinin 1 inci fıkrasına göre Jandarma; bölgelerindeki her türlü suçları ve sonuçlarını, ülkenin emniyet ve asayişini bozan ya da bozacak olan olayları, yangın, su baskını gibi afetleri, haber aldıkları salgın ve bulaşıcı hastalıkları, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü, nitelikleri Anayasada gösterilen Cumhuriyeti yıkmaya, sarsmaya ve bölmeye yönelik propagandalar konusunda edindikleri bilgileri, il veya ilçenin asayiş veya güvenliğini etkileyecek mahiyetteki kovuşturma ve soruşturmaları, vakit geçirmeksizin mülki amire sözlü ya da yazılı olarak bildirir. Suçla ilgili görülen olaylar aynı zamanda Cumhuriyet savcılığına da bildirilir(JTGY.Yönt. 59/1).

JTGY.Yönt.nin “Cumhuriyet savcılığı ile ilişkiler” başlıklı 61 inci maddesi de, Jandarmanın, 5271 sayılı Kanun ve diğer mevzuatta yazılı soruşturma işlemlerine ilişkin görevleri yerine getireceğini, il ve ilçenin emniyet ve asayişini, genel hayatın akışını ilgilendiren olaylarda mülki amire bilgi vereceğini öngörmektedir.

JTGY.Yönt.nin 38 inci maddesinin 2 nci fıkrası da CMK.nun 164/2 ve 3. fıkrasına uygun bir hüküm içermektedir. Buna göre soruşturma işlemleri, Cumhuriyet savcısının emir ve talimatları doğrultusunda adli kolluğa yaptırılır. Adli kolluk görevlileri, Cumhuriyet savcısının adli görevlere ilişkin emirlerini yerine getirir. Adli kolluk, adli görevlerin haricindeki hizmetlerde, üstlerinin emrindedir.(JTGY.Yönt. 38/2; ETK. 10) Jandarma, kanunlarla kendisine verilen diğer adli görevleri de yerine getirir(JTGY.Yönt. 38/3).

JTGY.Yönt.nin “Adli kolluk makamları ile işbirliği” başlıklı 62 inci maddesi, bu makamlarla işbirliğinin Adli Kolluk Yönetmeliğine göre yürütüleceğini amirdir.⁸ İç işleri Bk.lığı tarafından yayınlanan Ali Kolluk Yönergesi için bkz: <https://www.memurlar.net/haber/34927/icisleri-bakanliginca-yayimlanan-adli-kolluk-genelgesi.html>

JTGY.Yönt.nin 58 inci madde 3 üncü fıkrası da, mülki amirler ile adli makamların mevzuat hükümlerine uygun olarak jandarma komutanlarına ve diğer jandarma personeline doğrudan emir verme yetkisine sahip olduğunu, diğer makamların jandarmaya görev olarak verilmesini istedikleri konunun kanuni dayanaklarını

⁸ Bkz: Resmî Gazete Tarihi: 01.06.2005 Resmî Gazete Sayısı: 25832

belirterek o yerin mülki amirine başvuracağını, mülki amirin, talebi mevzuata ve ihtiyaca uygunluk yönünden değerlendireceğini ve uygun bulduğunda, görevin ifasını emredeceğini amirdir(JTGY.Yönt. 58/3). Ancak jandarma birimleri, aldıkları görevin yürütülmesi bakımından, kendi amirlerinin emir komutası altında ve silsile esasına göre sevk ve idare edilir(JTGY.Yönt. 58/4).

Soruşturma giderlerinin karşılanması: JTGY.Yönt.nin 40 ıncı maddesi, gözaltına alınan şahısların sadece adli makamlar önüne çıkarılıncaya kadarki yeme, içme ve nakil masrafları ile sevk Jandarma Genel Komutanlığına ait taşıtlarla gerçekleştirilmesi durumunda, söz konusu taşıta ait yakıt ve benzeri masraflar Jandarma Genel Komutanlığı bütçesinden ödeneceğini amirdir.

"Genel kolluk" esas olarak idari kolluk olarak düşünülür. Genel kolluğun suç sonrasına ilişkin görevleri, onun asli görevi olmamak gerekir. Ne varki, ülkemiz açısından bu konuyla görevli kolluk, ayrıca kurulmuş değildir. Bu nedenle suç sonrası görevlerde genel kolluk tarafından yürütülür.⁹

Jandarma, sorumluluk alanı içinde hizmet branşı, yeri ve zamanına bakılmaksızın, bir suçla karşılaştığında olaya elkoymak, suçu önlemek, şüpheli ve suç delillerini tespit, muhafaza ve yetkili kolluğa teslim etmekle görevli ve yetkilidir.

Jandarma adli görev olarak; kendi sorumluluk bölgesinde, yani kırsal alanda suçluları aramakla ve suçların aydınlatılması için gerekli olan acele önlemleri almakla görevli ve yetkilidir. Görevlendirilmesi halinde Cumhuriyet Savcısı adına hazırlıklık soruşturmasını yapmakla yükümlüdür. Ayrıca; adli makamlarca çıkarılan ve kişilerin yakalanmasını gerektiren bütün müzekkerelerin infazı ile de görevlidir.

3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu, genel kolluk kuvvetleri olarak mütala edilen polis ve jandarmadan bahsetmekte ve Kolluğu (polisi) 3 ayrı bölüme ayırmaktadır. Bunlar, idari polis, siyasi polis ve adli polistir. Emniyet Teşkilatı Kanununun 9, 10 ve 12 nci maddeleri aşağıda kısaca özetlenmiştir.

⁹ Ateşoğlu, E -Terzioğlu, A: Açıklamalı, notlu, içtihatlı, örnekli ve mevzuat ekli, Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu ve Yönetmeliği, 1. Cilt, Ankara 1984,, 1.Cilt, s.23

“İdari polis”, sosyal ve genel düzeni sağlamakla yükümlü olan kısımdır. Siyasi polis, Devletin genel emniyetine ilişkin işlerle yükümlü olan kısımdır. Adli polis; asgari tam teşekküllü bir polis karakolu bulunan yerlerde, adli işlerle uğraşmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğüne kadrodan ayrılan bir kısımdır. Tam teşekküllü bir kadrodan daha az kuvvette olan polis teşekküllerinin tamamı veya bir kısmı adli polis olarak tefrik edilebilir.(Bkz: ETK. Md.9) Adli polis toplu olarak veya mintakalara ihtiyaç nisbetinde dağıtılmış bir halde bulundurulur. Adli polis, adli soruşturma görevleri dışındaki hizmetlerde, üstlerinin emrindedir.(Bkz: ETK. Md.10)

Adli işlere ilişkin soruşturma; yetkili adli otoritelerin direktifleri altında ve kanunlarına uygun olarak yalnız adli zabıtaya yaptırılır. Polis teşkilatı yapılmıyan yerlerde teşkilat yapıncaya kadar adli polis vazifeleri diğer zabıta tarafından yapılır. İdari zabıta adli zabıtaya icabında veya Cumhuriyet Savcısının talebi üzerine yardımla yükümlüdür. İdari polis adli zabıta görevini tahrik eden herhangi bir hal karşısında kaldığı takdirde bir taraftan adli zabıta vazifesini ifa etmekle beraber, diğer taraftan adli zabıtaı haberdar eder ve adli zabıta gelince işi ona devreder. Adli zabıta görevini gerek aslen ve gerek yardım suretiyle gören zabıta memurları hakkında bu görevden doğan suçlardan dolayı Ceza Mahkemeleri Usulü Kanununa göre takibat yapılır.(Bkz: ETK. Md.12)

Görüldüğü üzere, Emniyet Teşkilatı Kanununun mevcut hükümleri çerçevesinde ülkemizde müstakil bir adli kolluk teşkilatı kurulmamakla birlikte, adli kolluk hizmetlerinin, genel kolluğun (polis, jandarma, sahil güvenlik) kendi içinden ayrılan bir bölüm tarafından yürütüldüğü açıktır. Adli kolluk, yetkili adli makamların (Cumhuriyet Savcılarının) talimatları doğrultusunda görev yapmakta, adli kolluk görevleri dışındaki görevlerinde ise, amirlerinin emrinde bulunmaktadır. İdari Kolluk’da adli kolluğun bulunmadığı yerlerde adli kolluk görevlileri gelinceye kadar adli kolluk görev ve yetkilerine sahip olmaktadır.¹⁰

¹⁰ Bkz: Dündar, A. Nihat: “Ülkemizde Adli Kolluk Tasarı ve Yaklaşımları”, (Adli Kolluk Kuruluş ve Görevleri, Antalya Barosu, 1998, s. 102 (Antalya Barosu, Uluslararası Sempozyumu (1) 12 –13 Temmuz 1997)

Ülkemizdeki tatbikatında, adli kolluk genel kolluk (polis, jandarma, sahil güvenlik) içinden ayrılan bir bölüm görevli tarafından oluşmaktadır. Bir başka deyişle genel kolluk kuvvetlerinin içinden ihtiyaca göre belli bir miktar bu hizmetler için ayrılmış görevli adli kolluk görevini ifa etmektedir.

5271 sayılı CMK. göre soruşturma işlemleri:

JTGY.Yönt.nin 39 uncu maddesi, ceza muhakemesine ilişkin olarak suçların soruşturulması ve kovuşturulmasına ilişkin hususların, 5271 sayılı Kanunda öngörülen usul ve esaslara göre yürütüleceğini, adli görevler bakımından ilgili mevzuat ve adli amirlerin talimatlarına göre hareket edileceğini öngörmüştür. Bu sebeple CMK.nun kollukta yapılacak soruşturma ile ilgili hükümlerini aşağıya almış bulunmaktayız.

Bir suçun işlendiğini öğrenen Cumhuriyet savcısının görevi : Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar(CMK. 160/1). Cumhuriyet savcısı, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adlî kolluk görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür(CMK. 160/2).

Cumhuriyet savcısının görev ve yetkileri : CMK.nun 161 inci maddesinin 1, 2, 3 ve 5 inci fıkraları konumuzla ilgili hükümler içermektedir. Bunlar aşağıya alınmıştır.

Cumhuriyet savcısı, doğrudan doğruya veya emrindeki adlî kolluk görevlileri aracılığı ile her türlü araştırmayı yapabilir; yukarıdaki maddede yazılı sonuçlara varmak için bütün kamu görevlilerinden her türlü bilgiyi isteyebilir. Cumhuriyet savcısı, adlî görevi gereğince nezdinde görev yaptığı mahkemenin yargı çevresi dışında bir işlem yapmak ihtiyacı ortaya çıkınca, bu hususta o yer Cumhuriyet savcısından söz konusu işlemi yapmasını ister(CMK 161/1). Adlî kolluk görevlileri, el koydukları olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri emrinde çalıştıkları Cumhuriyet savcısına derhâl bildirmek ve bu Cumhuriyet savcısının adliyeyle ilişkin bütün emirlerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlüdür(CMK 161/2). Cumhuriyet savcısı, adlî kolluk görevlilerine emirleri yazılı; acele hâllerde, sözlü olarak verir. Sözlü emir, en kısa sürede yazılı olarak da bildirilir(CMK. 161/3). Kanun

tarafından kendilerine verilen veya kanun dairesinde kendilerinden istenen adliye ile ilgili görev veya işlerde kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kamu görevlileri ile Cumhuriyet savcılarının sözlü veya yazılı istem ve emirlerini yapmakta kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kolluk âmir ve memurları hakkında Cumhuriyet savcılarınca doğrudan doğruya soruşturma yapılır. Vali ve kaymakamlar hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri, en üst dereceli kolluk amirleri hakkında ise, hâkimlerin görevlerinden dolayı tâbi oldukları yargılama usulü uygulanır(CMK 161/5)

Soruşturmanın sulh ceza hâkimi tarafından yapılması halinde; kolluk âmir ve memurları, sulh ceza hâkimi tarafından emredilen tedbirleri alır ve araştırmaları yerine getirirler(CMK. 163/2).

Suçla ilişkin ihbar veya şikâyet, Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluk makamlarına yapılabilir(CMK. 158/1). Adli kolluk görevlileri, el koydukları olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri emrinde çalıştıkları Cumhuriyet savcısına derhâl bildirmek ve bu Cumhuriyet savcısının adliyeye ilişkin bütün emirlerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlüdür(CMK. 161/2).

Bu hükümlerden anlaşılacağı üzere, suç işlendikten sonraki aşamada suçluların aranması ve ivedi tedbirlerin alınması hususunda kolluk kuvvetlerinin kimseden emir almasına, beklemesine gerek yoktur. Bu yetki kanunla verilmiştir.¹¹

Bu çerçevede jandarmanın bir idari kolluk teşkilatı olmasına rağmen adli görevleri de bulunduğu açıktır. JTGYK.nun 7/b, JTGY. Yönt.nin 8/b maddesinde; "İşlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işleri yapmak ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmek" olarak tarif edilen jandarmanın adli görevlerinin esasları; JTGY.Yönetmeliğinin 38-40 ıncı maddesinde gösterilmiş bulunmaktadır.

İlçedeki ilçe jandarma komutanı, (subay veya astsubay) adli kolluk amiri; ilçe jandarma komutanlığının diğer personeli ise adli kolluk memurudur. İl jandarma komutanı ile karargahının ve iç güvenlik birliklerinin dışında kalan J. birliklerinin esas

¹¹ Bkz: Dündar, A. Nihat, Dr.: "Ülkemizde Adli Kolluk Tasarı ve Yaklaşımları", A.g.e., s. 103

itibariyle adli görevleri yoktur. Bugün personel istihdamında henüz uzmanlaşma olmadığından, bir ilçedeki adli, askeri, mülki (idari) ve diğer görevlerin yerine getirilmesinden ilçe jandarma komutanlığı sorumludur.¹²

Jandarma karakol komutanı veya ilçe jandarma komutanı, kendi sorumluluk bölgesinde işlenen suçları araştırma, soruşturma ve suçla ilgili gerçekleri (suçlu kimdir? Suç niçin ve nasıl işlenmiştir? Deliller nelerdir? Vb.) ortaya çıkarmakla sorumludur. Adli kolluk, bu gerçeklerin ortaya çıkarılabilmesi için ne gibi önlemler alınması gerekiyorsa, onları da almak zorundadır. Kolluk bu hüküm gereği olarak suç aydınlatmak için gerekli acele önlemleri alacak, bunun için hiç bir yerden emir veya talimat beklemeyecektir.¹³

Jandarmanın adli görevden doğan suçlarında soruşturma: Jandarmanın adli görevlerinden doğan suçların soruşturması konusunda JTGY.K.nun 15/c maddesinde özel hüküm bulunmaktadır. Buna göre; Kanun tarafından kendilerine verilen veya kanun dairesinde kendilerinden istenen adliye ile ilgili görev veya işlerde kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kamu görevlileri ile Cumhuriyet savcılarının sözlü veya yazılı istem ve emirlerini yapmakta kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kolluk âmir ve memurları hakkında Cumhuriyet savcılarınca doğrudan doğruya soruşturma yapılır. Vali ve kaymakamlar hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri, en üst dereceli kolluk amirleri hakkında ise, hâkimlerin görevlerinden dolayı tâbi oldukları yargılama usulü uygulanır.

Buna göre, ilçe ve merkez ilçe jandarma komutanları ile bu hizmetleri vekaleten yürütenler hakkında 24.2.1983 gün ve 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun 82 ve müteakip maddelerinde gösterilen hakim ve savcılar tabi oldukları muhakeme usulünü uygulanacaktır.

C - JANDARMANIN ASKERİ GÖREVLERİ:

¹² Jandarmanın Adli Görevleri; A.g.e., s.17

¹³ Jandarmanın Adli Görevleri; A.g.e., s.18

2803 sayılı JTGYK.nun 3 ve 4 üncü maddelerinde 668 sayılı KHK. ile değişiklik yapılmadan önce, J.Gn.K.lığı İç Hz.K.nun 1. maddesi ile 2803 sayılı JTGYK.nun 4 üncü maddesi gereğince Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir parçası idi. 668 sayılı KHK. ile sadece ve doğrudan İçişlerine bağlı bir genel kolluk birimi olarak yeniden teşkilatlandırılmıştır. Bu bağlamda Jandarma Genel Komutanlığı, Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir parçası olmaktan çıkmıştır.

JTGYK.nun 7 inci maddesinin 1/c bendine göre, jandarmanın askeri görevleri, Kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle verilen askeri hizmetleri yerine getirmektir. JTGYK.nun 8 inci maddesinin 1 inci fıkrası ise, jandarma birliklerinin seferberlik ve savaş hallerinde, Cumhurbaşkanı kararıyla belirlenecek bölümleriyle Kuvvet Komutanlıkları emrine gireceğini, kalan bölümüyle normal görevlerine devam edeceğini; aynı maddenin ikinci fıkrasında ise, Jandarma birliklerinin Genelkurmay Başkanlığının talebi üzerine İçişleri Bakanının, illerde ise garnizon komutanının talep etmesi halinde valinin onayıyla kendilerine verilen askeri görevleri de yapacağını hükme bağlamıştır(JTGYK. 8/2).

Jandarmanın askeri görevleri JTGY.Yönetmeliğinin 8/1.c maddesinde daha açık bir şekilde düzenlenmiş JTGYK.nun 8 inci maddesinde düzenlenmiş konuların jandarmanın askeri görevleri olduğuna işaret olunmuştur. Bu maddeye göre; "Seferberlik ve savaş hallerinde Bakanlar Kurulunun uygun gördüğü bölümleriyle kuvvet komutanlıkları emrinde görev icra etmek ile Genelkurmay Başkanının talebi üzerine Bakanın, illerde ise garnizon komutanının talebi ve valinin onayıyla verilen askeri görevleri icra etmek." Jandarmanın askeri görevlerini oluşturur. Dolayısıyla bunun dışında jandarmanın askeri bir görevinden bahsetmek mümkün değildir.

JTGY. Yönetmeliğinin 41 inci maddesi de aynı hükmü içermektedir. 41 inci madde, jandarmanın askeri görevlerini iki fıkra halinde düzenlemiştir. 41 inci maddenin 1 inci fıkrasına göre Jandarma birlikleri; seferberlik ve savaş hallerinde, Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenecek bölümleriyle kuvvet komutanlıkları emrine girer, kalan bölümüyle normal görevlerine devam eder. Jandarma, seferberlik ve savaş halinde, 4/11/1983 tarihli ve 2941 sayılı Seferberlik ve Savaş Hali Kanunu ile verilen görevleri yapar.

Aynı maddenin ikinci fıkrası ise Jandarma birliklerinin; Genelkurmay Başkanlığının talebi üzerine Bakanın, illerde ise garnizon komutanının talep etmesi halinde valinin onayıyla kendilerine verilen askeri görevleri de yapacağını, bu görevlerin kapsamı, niteliği ve yerine getirilme esasları Genelkurmay Başkanlığı ve Bakanlıkça belirleneceğini amirdir.

JTGY.Yönt.nin Yoklama kaçağı, bakaya, firar, izin ve hava değişimi süresini geçirenlere uygulanacak işlem başlıklı 74 üncü maddesinde yer alan görev, artık jandarmanın mülki görevi kapsamındadır.

YARGITAY KARARLARI:

* Bir hükümlüyü hapsedildiği cezaevinden kaçıran veya kaçmasına göz yuman jandarma erinin bu hareketi adli bir görevin yapılmasından doğan bir suçtur. Bu sebeple Cumhuriyet Savcılığınca doğrudan doğruya kovuşturma yapılması gerekir.(Yrg.İçt.BrI.Krl.K., 25.9.1940, E.1939/24, K.1940/81)

* Tanık sıfatıyla karakola getirilen kimse hakkında da zabıta mensuplarının zor kullanma yetkileri vardır(Yrg.4.C.D., 30.9.1946, E.10390, K.10217)

* İhzar müzekkerelerinin infazını geciktiren polis memurunun bu hareketi idari görevi ile ilgili olmadığından takibat icrası genel hükümlere göre yapılmalıdır.(Yrg.C.Gnl.Krl., 6.1.1950, 1950/113-111)¹⁴

* İzinli bulunan memurun görevi söz konusu olamayacağından işlediği suç genel hükümlere tabidir(Yrg.C.Gnl.Krl., 22.6.1953, E.59, K.58)

* Resmi görev sahiplerinin görev sırasında işlenmeyen ve görevle ilgili olmayan suçlarından dolayı genel hükümlere göre kovuşturma yapılması gerekir(Yrg.C.Gnl.Krl., 1962, E.39, K.107)

* Jandarma Komutanı hakkında Hakimler Kanununa göre izin Adalet Bakanlığınca verileceğine göre, sanık hakkında soruşturma yapılmasına lüzum

¹⁴ Ekdemir, İbrahim: Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, Ankara, Ağustos 1990, s. 885

gösteren gerekçenin müsteşar tarafından imza edilmesi yeterlidir.(Yrg.4.C.D., 3.2.1971, E.1832, K.1644)

Kaçakçılığın önlenmesi ve takibi ile görevlendirilen jandarma erlerinin bu sırada işledikleri suçların, memurların yargılanmalarına ilişkin yasa ile ilgisi yoktur. Adli nitelik taşıyan bu suçlarından ötürü ilçe yönetim kurulundan karar alınması gerekmez.(Yrg.C.Gnl.Krl., E.1976/495, K.1976/503)¹⁵

* Mahkemece yazılan yazılara karşılık vermeyen sanık memur hakkınca Memurin Muhakemetı Yasası hükümlerinin uygulanmasına gerek yoktur.(Yrg.4.C.D., 25.1.1978, 1978/382-50)¹⁶

* İlçe Merkez K.K. olup zabıta amiri sıfatıyla ve adli görevinden dolayı suç işleyen sanık hakkında dava açılabilmesi için CMUK.nun 154 ve Hakimler K. göre izin alınması gerekir.(Yrg.4.C.D., 13.4.1981, 1981/2464-2206)¹⁷

* İran sınırını korumakla görevli jandarma erinin dur ihtarında bulunmasına, havaya iki el ihtar atışı yapmasına rağmen, durmaması nedeniyle açtığı ateş sonucu ölen İran'lı Yüzbaşı maktül, İran-Türk hududunun tayin edilen kapı ve yollardan girmeyerek, yasak yerlerden Türk topraklarına girmiştir. 21 Mart 1983 de yürürlüğe konan 2803 sayılı Jandarma Görev ve Yetkileri Kanununun 7. maddesinin (b) bendinde; Jandarmanın adli görevleri "işlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmek" olarak belirlenmiştir. Bu nedenle, sanık hakkında CMUK.nun 154/3. maddesi gereğince C. Savcısı tarafından doğrudan doğruya kovuşturma yapılması gerektiğinden, Iğdır Ağır Ceza Mahkemesi görevsizlik kararının kaldırılmasına karar verilmelidir.(Oy birliği ile) (Yrg.C.Gnl.Krl., 29.12.1986, E.402, K.617)¹⁸

¹⁵ Yrg.K.D., 1978, 3,

¹⁶ Ekdemir, İbrahim: A.g.e., s.886

¹⁷ Ekdemir, İbrahim: A.g.e., s.886

¹⁸ Uygun, Savaş, Mollamahmutoğlu; Ceza Genel Kurulu Kararları, 1987, s.139)

* Jandarmanın silah araması sırasında işlediği suç idari görev sırasında işlenmiş sayılır ve M.Y.İ. Yasa uyarınca işlem yapılır.(Yrg.4.C.D.; 29.5.1987, 4942-6932)¹⁹

* Bir suçtan dolayı aranan Salih isimli kişinin kayıtlarına işaret konularak başvurusu halinde derhal bildirilmesine ilişkin İlçe Jandarma Bölük Komutanlığının yazı gereğinin yerine getirilmemesi durumunda adli görev ihmal edilmiş sayılmalıdır. Zira CMUK.nun 151, 154/1 ve 17.12.1983 gün ve 19254 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği’ninm 36, 81. maddeleri uyarınca soruşturma yapmakla görevli kolluk kuvvetleri Cumhuriyet Savcısının yetkilerini kullandıklarından her türlü kurum ve kuruluşlar kendilerinden istenen bilgi ve belgeleri vermek, yardımcı olmak zorundadırlar(Yrg.C.Gnl.Krl., 5.6.1989, E.1989/YYB-158, K.1989/220)²⁰

* Jandarma eri olarak cezaevi nöbeti tutan sanıkların, nöbette uyumak suretiyle, kayıtsızlık sonucu firara sebebiyet verdikleri anlaşıldığına göre, olay sanıkların mülki (idari) görevleri sırasında meydana gelmiştir.(Yrg.C.Gnl.Krl., 11.6.1990, 155-177)²¹

* Hükümlü ve tutukluların bir yerden bire sevk ve nakil işi jandarmanını idari görevlerindendir(Yrg.C.Gnl.Krl., 22.10.1990, 237-246)²²

* Jandarma bölük komutanlığında görevli astsubay olan sanığın, genel kolluk görevine dahil hırsızlık ve gasp olaylarının soruşturması sırasında yükletilen suç işlediği iddia edildiğine göre, sanık hakkında 285 sayılı KHK.nin 4. maddesinin (i) bendi uyarınca işlem yapılıp yapılmayacağı hususunda Olağanüstü Hal Bölge Valisinden görüş alınmasına gerek yoktur. Bu nedenle C. Başsavcılığı itirazının kabulüne ve işin esasının incelenmesi için dosyanın özel daireye gönderilmesine karar verilmelidir.(Yrg.C.Gnl.Krl., 17.12.1991, E.1990/8-313, K.1990/341)²³

¹⁹ Çetin, Erol: A.g.e., Açıklamalı-İçtihatlı Ceza Hukukunda ve Özel Yasalarda Memur ve Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanma Usulü ve Memur Suçları, Ankara 2000, 1042s s.129

²⁰ Yrg.K.D., Ekim 1990,

²¹ Yrg.K.D., 1990, 9

²² Çetin, Erol:, A.g.e., s.125

²³ Yrg.K.D., 1991, 10

* 3628 sayılı Yasanın 17. maddesi uyarınca rüşvet suçu genel hükümler uyarınca kovuşturulur. Bu nedenle jandarma bölük komutan vekili hakkında rüşvet suçuyla ilgili dava iddianame ile açılmalıdır.(Yrg.C.Gnl.Krl., 25.10.1993, YYB 229-269)²⁴

* Yakalama yazısı üzerine karakola gelen hükümlüyü ertesi gün gelmesi için salıveren sanıkların eylemi görevde yetkiyi kötüye kullanma suçunu oluşturur.(Yrg.4.C.D., 14.9.1995, 4540-5676)²⁵

* Polis memuru olan sanık bir suç işlendiğinin ihbarı üzerine suçluyu yakalamak ve suç kanıtlarını bulmak için olay yerine gidip orada yaralama suçunu işlemiş bulunması karşısında, adli görevi sırasında işlediği bu suç nedeniyle hakkında genel hükümlere göre dava açılmalıdır.(Yrg.C.Gnl.Krl., 2.7.1996, YYB 159-167)²⁶

* Jandarma erlerinin hastanenin tutuklu koğuşunu koruma görevi, jandarmanın idari görevlerinden olduğundan haklarında M.Y.İ. Yasa uyarınca işlem yapılmalıdır.(Yrg.4.C.D., 9.12.1996, 8500-9344)

* Cezaevinde bulunan tutukluların, bazı cezaevi personelini yaralayarak cezaevi yönetimine karşı ayaklanmaları ve T.C.K.nun 304 üncü maddesinde yazılı suç işlemleri üzerine güvenlik görevlisi olan sanıklar bu adli olayı bastırmak için cezaevine girmişlerdir. Kolluk güçlerinin cezaevine girmeleri, idari bir tasarrufa yönelik olmayıp, işlenmekte olan suç önlemek, suçluları yakalamak içindir. İşlenmiş olan suçla ilgili olarak yasalarla verilen görevleri yerine getirirken, yüklenen suçları işledikleri iddia olunan sanıkların eylemleri bu itibarla adli görevle ilgili olduğundan Ağır Ceza Mahkemesi görevsizlik kararı kaldırılmalıdır. (Yrg.C.Gnl.Krl., 18.03.1997, E.1997/YYB-57, K.1997/00057)²⁷

* Jandarma erinin görev yaptığı sırada Devlete ait silahı ile suç işlediği zaman davaya bakma görevi Asliye Ceza Mahkemesine aittir.(Yrg.10.C.D., 30.09.1997, E.1997/8874, K.19997/9601).

²⁴ Çetin, Erol: A.g.e., s.124

²⁵ Çetin, Erol: A.g.e., s.128

²⁶ Çetin, Erol: A.g.e., s.114

²⁷ Yrg.K.D., 1997, 6

* Suç işlendiğine yönelik ihbar üzerine yakalanan sanığın tedirgin davranışlar sergilemesi nedeniyle duyulan şüphe üzerine aracının dışarıdan bakıldığında görünen kısmı ile ilgili yapılan arama sırasında kolluk tarafından yapılan işlemlerin yasaya uygun olduğu hk(Yargıtay 10. Ceza Dairesi 7.3.2017, 2016/2920 E. , 2017/893 K.; karararama.yargitay.gov.tr)

* Şikayetçinin, Ağır Ceza Mahkemesine sunduğu dilekçesinde; İl Jandarma Komutanlığı emrinde Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Kısım Amiri olarak görev yaptığı esnada biri kendi adına kayıtlı diğeri başkası adına kayıtlı olup kendisi tarafından kullanılmakta olan iki adet cep telefonu numarasının, uyuşturucu madde ticareti suçuna karışan şahsa ait olduğuna dair İl Jandarma Komutanlığı İstihbarat Şube Müdürlüğüne düzenlenen sahte belgelere dayalı olarak Ağır Ceza Mahkemesinden (CMK'nın 250. maddesiyle görevli) 2803 Sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun Ek 5. maddesi gereğince karar alınmak suretiyle telefonlarının üç ay süreyle usulsüzce dinlenilmesinden dolayı şikayetçi olduğu olayda;sanıklara isnat edilen eylemden dolayı Cumhuriyet savcılarınca doğrudan soruşturma yapılması gerektiği ve 4483 Sayılı Kanun kapsamında soruşturma izni alınmasının gerekmediği gözetilmeksizin, yargılamaya devamla esas hakkında bir karar verilmesi yerine sanıkların üzerine atılı suçun adli kovuşturmayla ilişkin olmaması ve sanıklar hakkındaki soruşturma izni verilmemesine dair kararın kesinleşmesi nedeniyle kovuşturma koşulunun gerçekleşmediğinden bahisle düşme kararı verilmesi, hatalıdır. (YARGITAY 12. CEZA DAİRESİ, T. 7.11.2018 E. 2018/4891 ,K. 2018/10449; kazanci.com.)

* Kolluk tarafından fuhuş yapıldığının ihbarı üzerine suça konu eylemin gerçekleştiği otele gidilerek müşteri kayıt listelerinin kontrol edildiği, odalarda kayıtlı olan isimlerin otelde bulunup bulunmadıklarının tespiti için oda kapılarının çalındığı, tanıklar ile mağdurların odalarda yarı çıplak vaziyette bulunduklarının tespiti sonucu şifahi beyanlarının alınmasının akabinde nöbetçi Cumhuriyet Savcısının haberdar edildiği ve sözlü talimatların alındığı, bir gün sonra da sözlü talimatların yazılı hale getirildiği anlaşılan dosya kapsamında; 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu ile 1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanunu'nun ilgili maddelerine göre polis memurlarının, kendilerine ibraz edilen müşteri kayıt listesindeki isimlerden şüphelenmeleri üzerine odaların kapılarını çalmak suretiyle kontrol yapma yetkilerinin bulunduğu, bu işlemin Ceza Muhakemesi Kanunu'nda düzenlenen iş yerinde arama kapsamında değerlendirilemeyeceği, Dairemizce de benimsenen Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 13/03/2018 tarih 2017/18-207 Esas ve 2018/96 Karar sayılı kararında yer alan "CMK'nın 161/3. maddesinde yer alan "Sözlü emir, en kısa sürede yazılı olarak da bildirilir" hükmünün,

esasen kolluğun muhakeme süjesi olan Cumhuriyet savcısının talimatları doğrultusunda hareket etmesini ve kolluk tarafından yapılan bütün işlemlerin yargısal denetime açık olmasını sağlayan, bu suretle keyfiliği önleyerek kişilerin adil yargılanma hakkını güvence altına alan bir düzenleme olduğu nazara alındığında; acele hâl sebebiyle sözlü olarak verdiği emirleri yazılı olarak bildirmeyen Cumhuriyet savcısının, olaydan bir gün sonra kolluk tarafından kendisine teslim edilen fezlekeyi soruşturma defterine kaydetmesinin, yapılan işlemlerin talimatları doğrultusunda gerçekleştirildiğini gösterdiği, bu anlamda yürütülen soruşturmada kanun koyucunun anılan düzenleme ile ulaşmak istediği amacın gerçekleştiği ve geline aşamada sözlü emirlerin yazılı hale getirilme şartına uyulmamasının sonuca etkili olmadığı kabul edilmelidir.” şeklindeki açıklama nazara alındığında; suç tarihinde otel odalarında bulunan mağdureler ve tanıkların şifahi beyanlarından sonra otelde fuhuş yapıldığını tespit eden kolluk görevlilerinin nöbetçi Cumhuriyet Savcısından sözlü olarak aldığı talimatları bir gün sonra yazılı hale getirdiği dolayısıyla kolluk tarafından yapılan işlemler ile elde edilen delillerin hukuka uygun olduğu, olay tutanağı, mağdurların ve tanıkların beyanları ile tüm dosya kapsamından sanığın üzerine atılı suçu işlediği ve hakkında hükme esas yeterli delil elde edildiği anlaşılmıştır. Bu itibarla; Dairemizin 19/02/2019 gün ve 2017/1032 esas, 2019/3304 karar sayılı onama kararındaki gerekçeye göre Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazı yerinde görülmediğinden İTİRAZIN REDDİNE, 6352 sayılı Yasanın 99/3 maddesiyle 5271 sayılı CMK'nın 308. maddesine eklenen 3. fıkra hükmüne göre dosyanın Ceza Genel Kuruluna gönderilmesine, 11/06/2019 tarihinde oy çokluğu ile karar verildi.(Yargıtay 18. Ceza Dairesi, 11.6.2019 2019/5167 E. , 2019/10275 K.; karararama.yargitay.gov.tr)

* Suç tarihinde... Jandarma Karakol komutanı olan sanığın, 31/08/2007 tarihinde... mevkinde meydana gelen tek taraflı ve yaralamalı trafik kazasına ilişkin adli tahkikat evrakı düzenlenememek ve olayı Cumhuriyet savcılığına bildirmemek suretiyle ihmali davranışla görevi kötüye kullanma suçunu işlediği iddia ve kabul edilen somut olayda;... Bölge Trafik Denetleme İstasyon Amirliği tarafından müdahale edilen kazanın ve bu kaza hakkında düzenlenen tutanağın... Jandarma Karakol Komutanlığına bildirildiğine dair savunmanın aksine delil bulunmadığı gibi sanığın kazayı hatırlamadığını ancak kazaya müdahale etmesi için hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair karar verilen jandarma personeli sanık ...'ı görevlendirdiğine dair beyanının... bölgesinde meydana gelen bütün kazalara ilişkin genel görevlendirme niteliğinde olduğu nazara alınarak, tüm dosya kapsamına göre, yüklenen suçu işlediğine dair mahkumiyetine yeterli her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği gözetilmeden, atılı suçtan beraati yerine dosya kapsamına

uygun düşmeyen gerekçe ve yanılığlı değerlendirme ile yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi, Kabule göre de; 1-Sanık hakkında TCK'nın 257/2 ve 62/1. maddelerinin uygulanması sonucu hükmolunan sonuç hapis cezasının 2 ay 15 gün yerine, "2 ay 15 gün adli para cezasıyla cezalandırılması" şeklinde infazda tereddüt oluşturacak biçimde hüküm kurulması, 2-Mahkeme heyetine karşı saygılı tutumu, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları, verilen cezanın sanığın geleceği üzerindeki olası etkileri gerekçe gösterilerek takdiri indirim uygulandığı halde, bu uygulama ve dosya kapsamı ile çelişki oluşturacak şekilde "..üç aydan fazla cezaya mahkumiyeti bulunmayan sanığın yargılama süreci boyunca herhangi bir pişmanlık gösterdiğine dair beyanının veya tutumunun olduğunun tutanaklara yansımamış olması karşısında sanığın cezasının ertelenmesi halinde bir daha suç işlemeyeceği yönünde mahkememizde bir kanaat oluşmadığından, TCK 51 maddesine göre sanığın cezasının ertelenmesine takdiren yer olmadığına.." şeklindeki yasal ve yeterli olmayan gerekçeyle sanık hakkında TCK'nın 50. maddesinde düzenlenen adli para cezası veya seçenек tedbir veyahut da 51. maddesinde düzenlenen erteleme hükümlerinin uygulanmaması suretiyle çelişkiye neden olunması, 3-Yüklenen suç TCK'nın 53/1-a maddesindeki hak ve yetkileri kötüye kullanmak suretiyle işlediği kabul edilen sanık hakkında aynı Kanunun 53/5. maddesi gereğince hükmolunan cezanın yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilmesi gerektiğinin gözetilmemesi, Kanuna aykırı, O yer Cumhuriyet savcısının temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden hükmün 5320 sayılı Yasanın 8/1. maddesi de gözetilerek CMUK'nın 321. maddesi uyarınca BOZULMASINA 27/06/2019 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.(Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 27/06/2019 2018/823 E. , 2019/6645 K.; karararama.yargitay.gov.tr)